SOWNAKUNE JASFA/ ZŁOTE ŁZY

Małgorzata Mirga-Tas
Valerie Leray
Emília Rigová
Marcin Tas
Kalman Varady

Kálmán Várad, Fleischerblock, 2009,
Courtesy of Gallery Kai Dikhas

Kuratorzy: Dr. Krzysztof Gil
i Dr. Anna Mirga-Kruszelnicka

31 lipca 2019 – 3 sierpnia 2019

Auditorium Maximum UJ
Ul. Krupnicza 33
Kraków

Otwarcie wystawy
wraz z artystami
performance „Alurican…"
Bogumiła Delimata
i Cristo Osorio

31 lipca 2019, 21:00

„Ach, piosenko, piosenko ty smutna,
jak ziemia bez słońca.
Tak źle na świecie, kiedy wojna jest,
na ludziach ciało drży, trzęsie się
i serce płacze krwawymi łzami…
nikt nie wie, gdzie jest jego rodzina…"

fragment wiersza „Krwawe łzy co za Niemców
przeszliśmy na Wołyniu w 1943 i 44 roku"
Papuszy [Bronisawa Wajs]

Wiersz „Krwawe łzy” Papuszy (Bronisławy Wajs, 1908-1987) – jednej z najbardziej znanych poetek romskich – zawierając w sobie całą grozę II wojny światowej, staje się głosem indywidualnej i zbiorowej traumy Romów w Europie. Przynajmniej 500 000 Romów, Romek i ich dzieci zostało zgładzonych w trakcie Holokaustu, co w niektórych krajach doprowadziło do zniknięcia nawet 90% populacji romskiej. Ból przeszłości był o tyle bardziej przeszywający, że przez dekady był to „Holokaust Zapomniany” – nieuznawany, niewidzialny, nieprzepracowany. Holokaust Romów nie przestaje kształtować naszej ponadnarodowej tożsamości zbiorowej, a jego konsekwencje są odczuwane do dnia dzisiejszego.

Zarazem jednak pamięć Holokaustu jest również źródłem inspiracji – oraz zdumiewającej siły i piękna – dla ocalonych z Zagłady Romów i ich potomków. Ceija Stojka, pochodząca z Austria Romka ocalona z Zagłady, obecnie słynna malarka, pisarka i aktywistka romska, używała języka sztuki do wytworzenia u Romów świadomości znaczenia naszej własnej kulturowej trwałości. Wierzyła ona bowiem, że „krew ofiar zmieni się w złoto w rękach młodego pokolenia”. Pamięć Zagłady zakotwicza Romów w naszej bolesnej przeszłości – a zarazem nasze przetrwanie jest siłą związującą wspólnoty Romów do dzisiaj. Blizny stały się częścią naszego dziedzictwa, co pozwala nam celebrować odporność, opór i siłę, uosabiane przez sam fakt naszego istnienia.

Niczym w starożytnej japońskiej sztuce *Kintsugi*, gdzie kawałki potłuczonej ceramiki związuje się ponownie za pomocą złota, tożsamość Romów komponowana jest na nowo poprzez dawanie świadectwa naszemu przetrwaniu. Filozofia *Kintsugi* jest afirmacją faktu, że nieodłączną częścią żywej historii ludzi są uszkodzenia i próby ich naprawy, godne uwydatnienia, a nie ukrycia. Podobnie dla Romów pamięć Holokaustu to spoiwo wiążące współczesne wspólnoty romskie, materiał, który odzwierciedla imponujące piękno zachowanej kultury romskiej.

Złoto to symbol boskości, niezniszczalności, wieczności, nieśmiertelności, chwały, doskonałości, duchowego oświecenia, żywotności, krwi oraz życia. Przez wieki złoto kojarzono ze słońcem i niebem: kościoły i ikony ozdabiane były złotem, aby oznaczyć przestrzeń boskiego sacrum. Związana ze złotem symbolika jest też powszechnie stosowana w mitach i legendach Romów.

Wystawa „Złote łzy” prezentuje prace artystów zajmujących się tematem pamięci Zagłady Romów. Poprzez sztukę przywołują oni traumę II wojny światowej, dając w ten sposób świadectwo pamięci tych wydarzeń, przesłankę dla odzyskiwania romskiej tożsamości i życia. Traumatyczne dziedzictwo Zagłady zostaje przemienione w metaforyczne złoto, co spaja na nowo rozproszone fragmenty tej trudnej pamięci w piękną, chociaż pokrytą bliznami, całość kultury Romów.

Dr. Krzysztof Gil i dr. Anna Mirga-Kruszelnicka, kuratorzy

For more information visit:
https://eriac.org/tears-of-gold-sownakune-japsa/

CENTRAL COUNCIL of German Sinti & Roma
Dokumentations- und Kultur Deutscher Sinti und Roma
ERIAC EUROPEAN ROMA INSTITUTE FOR ARTS AND CULTURE
ternYpe International Roma Youth Network